

Sommaire

1. Ouverture de la séance publique M. Claude Wiseler, Président 2. 8515 – Projet de loi portant modification de l'article 88-2, paragraphe 2, du Code de procédure pénale Rapport de la Commission de la Justice : M. Charles Weiler Discussion générale : M. Charles Weiler Mme Carole Hartmann Mme Paulette Lenert M. Dan Hardy Mme Sam Tanson (dépôt de la motion 1) M. Marc Goergen M. Marc Baum Prise de position du Gouvernement : Mme Elisabeth Margue, Ministre de la Justice Vote sur l'ensemble du projet de loi 8515 et dispense du second vote constitutionnel Motion 1 : M. Charles Weiler Mme Liz Braz M. Dan Hardy Mme Sam Tanson Vote sur la motion 1 (adoptée) 3. 8603 – Projet de loi portant modification des articles 359 et 368-1 du Code civil Rapport de la Commission de la Justice : M. Charles Weiler Vote sur l'ensemble du projet de loi 8603 et dispense du second vote constitutionnel 4. 8318 – Projet de loi visant à favoriser le déploiement de réseaux de communication à haut débit Rapport de la Commission des Médias et des Communications : Mme Octavie Modert Discussion générale : M. Guy Arendt Mme Francine Closener M. Dan Hardy (intervention de M. Ben Polidori) Mme Djuna Bernard M. David Wagner Prise de position du Gouvernement : Mme Elisabeth Margue, Ministre déléguée auprès du Premier ministre, chargée des Médias et de la Connectivité Vote sur l'ensemble du projet de loi 8318 et dispense du second vote constitutionnel 5. Motion de M. Ben Polidori relative à la garantie du niveau de protection actuel par le RGPD lors de toute réforme du cadre numérique	p. 28 p. 28 p. 34 p. 35 p. 37	Discussion générale : Mme Françoise Kemp M. Tom Weidig Mme Joëlle Welfring M. Ben Polidori Vote sur le renvoi de la motion en commission (adopté) 6. 8543 – Débat d'orientation sur le rapport d'activité de l'Ombudsman (2024) Rapport de la Commission des Pétitions : M. Meris Sehovc (dépôt de la résolution 1) Débat : Mme Nathalie Morgenthaler Mme Barbara Agostino Mme Liz Braz M. Dan Hardy M. Meris Sehovc M. Marc Goergen (intervention de M. Laurent Zeimet) M. David Wagner Prise de position du Gouvernement : Mme Elisabeth Margue, Ministre déléguée auprès du Premier ministre, chargée des Relations avec le Parlement Résolution 1 : M. Marc Goergen Mme Corinne Cahen Mme Francine Closener M. Meris Sehovc Vote sur la résolution 1 (adoptée) 7. Résolution de M. Marc Goergen relative à la mise en œuvre de la recommandation numéro 51 du rapport d'activité jusqu'en 2023 Discussion générale : M. Jean-Paul Schaaf Mme Corinne Cahen Mme Liz Braz M. Dan Hardy M. Meris Sehovc M. Marc Goergen Vote sur la résolution (rejetée) 8. Résolution de M. Marc Goergen relative à la modification du modèle de temps de parole « avec rapport et sans débat » Discussion générale : M. Marc Spautz Mme Sam Tanson Mme Taina Bofferding M. Marc Goergen Mme Sam Tanson Vote sur la résolution (rejetée) Présidence : M. Claude Wiseler, Président ; M. Fernand Etgen, Vice-Président Au banc du Gouvernement : Mme Elisabeth Margue, Ministre	p. 38 p. 46 p. 48

(La séance publique est ouverte à 14.01 heures.)

1. Ouverture de la séance publique

M. Claude Wiseler, Président | Ech maachen d'Sëtzung op.

2. 8515 – Projet de loi portant modification de l'article 88-2, paragraphe 2, du Code de procédure pénale

Mir fänken d'Sëtzung vun de Mëtte mam Projet de loi 8515 un, enger Ofännerung vum Code de procédure pénale am Kader vun der Toun- a Bildopnam vu bestëmmte Plazen a Gefierer souwéi vun informatéschen Donnéeën. D'Riedezäit ass hei nom Modell 1 festgeluecht. Et hu sech schon ageschriwwen: den Här Charles Weiler, d'Madamm Carole Hartmann, d'Madamm Paulette Lenert, den Här Dan Hardy, d'Madamm Sam Tanson an den Här Marc Goergen. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här Charles Weiler. Här Weiler.

Rapport de la Commission de la Justice

M. Charles Weiler (CSV), rapporteur | Merci, Här Président. Léif alleguer, de Gesetzesprojet 8515 soll den nationale Kader vu spezielle Kontroll- an Iwwerwachungsmoosnamen un d'Realitéte vum der haiteger Zäit upassen. Duerch d'Ännerung vum Artikel 88-2 Paragraf 2 vum Code de procédure pénale kritt d'Justiz méi performant Instrumenter zur Verfügung, fir geziilt an och méi effizient géint schwéier Kriminalitéit virzegoen.

D'Artikelen 88-1 a folgend vum Code de procédure pénale, déi schon 1982 agefouert an 2018

substanziell ausgebaut goufen, erlaben u sech haut scho verschidde Mesüeren, notament Oflauschtermoosnamen, Akustikiwwerwachung, Bildopname souwéi d'Erfaassung vun informatéschen Donnéeën. Allerdéngs dierfen dës Moosname just am Kader an am Beräich vun der Staatssécherheet an och dem Kampf géint den Terrorismus agesat ginn.

Den Text, dee mer haut diskutéieren, ënnersträicht an deem Zesummenhang ënner anerem d'Noutwendegkeet, de lëtzebuergesche Rechtskader och un d'Dispositione vun eisen Nopeschlänner erunzeféieren, déi esou Techniken hautdesdaags fir e weesentlech méi breede Spektrum vun Infraktiounen a vu schwéiere Strofdoten zouloossen, wéi dat bei eis de Fall ass.

D'Zil vum Projet ass dofir, de Champ d'application vun dësen Iwwerwachungsmoosnamen op all Crime an och op eng Rei besonnesch schwéier Delikter auszebauen, dorënner ënner anerem d'organiséiert Kriminalitéit, de Mënschenhandel, d'sexuell Exploitation an de Mëssbrauch vu Mannerjäregen, d'Falschgeld, den Drogentrafick, de Blanchiment an d'Verstéiss am Waffeberäich.

Déi prozedural Garantien an och den Dateschutz, déi 2018 ausgebaut goufen, bleiwen integral erhalen. Ech mengen, datt dat och wichteg ze erwänen ass.

D'Justizministesch Elisabeth Margue huet de Projet den 19. März 2025 deposéiert. Den Text ass de 27. März un d'Justizkommissioun verwise ginn. Duerno hunn de Parquet général, de Stater an den Dikrecher Parquet de 24. März eng gemeinsam Stellungnam ofginn. Den Tribunal d'arrondissement vu Lëtzebuerg huet den 8. Mee säin Avis ofginn. De 5. Juni 2025 huet d'Justizministesch de Gesetzesprojet an

der Kommissioun presentéiert, an ech sinn do och als Rapporteur fir dee Projet genannt ginn.

De Staatsrot huet den 1. Juli säin Avis ofginn. An deem Avis weist de Staatsrot drop hin, dass déi virgesinnen Enquêtemoosnamen an eng Rei vun eise Grondrechter agräifen, wéi d'Recht op d'Privatliwen, d'individuell Fräiheet, d'Inviolabilitéit vum Wunnsätz an de Secret vun der Korrespondenz.

Déi héich Kierperschaft huet och dobäi ënnerstrach, wéi wichteg et ass, dat richteg Gläichgewicht tëscht der Sécherheet op där enger Säit an op där anerer Säit de perséinleche Fräiheeten ze fannen, am Respekt vum Proportionalitéitsprinzip, esou wéi en an der Verfassung an och an der Europäescher Mënscherechtskonvention festgehalten a verankert ass.

Weider huet de Staatsrot festgehalten, datt de Projet u sech méi wäit geet wéi de franséischen Text, wou déi speziell Enquêtetechnike virun allem op déi organiséiert Kriminalitéit begrenzt a limitéiert sinn. De virleienden Text géif et dogéint erlaben, dës Mëttel och bei manner schwéieren Infraktiounen anzesetzen.

An deem Zesummenhang huet de Staatsrot kritiséiert, dass keng zefriddestellend Begrënnung fir déi ënnerschiddlech Behandlung tëscht de Moosname vum Artikel 88-2 genannt gëtt. En huet doropshin och eng Reserv par rapport zu der Dispens vum zweete Vote constitutionnel formuléiert.

Doropshin ass den Text ugepasst ginn an de Staatsrot huet a sengem Avis complémentaire vum 18. November Feu vert ginn an déi genannte Reserv dann och opgehuewen. Zum Ofschluss vun den Aarbechten huet d'Kommissioun de Rapport de 27. November ugeholl.

Dat gesot, erlaben ech mer dann, Här President, nach e puer Wieder als Spriecher vu menger Fraktioun ze soen.

Discussion générale

Léif alleguer, fir d'CSV steet fest: Eng modern an eng effikass Justiz ass d'Grundlag fir e séchere Rechtsstaat. Mir kënnen net erwaarden, d'Kriminalitéit, sou wéi se sech am Joer 2025 presentéiert, mat Instrumenter aus den 80er-Joren effikass kënnen ze bekämpfen. Wa mer och wëlle verhënneren, dass organiséiert Banden, Drogennetzwerker oder Täter, déi Kanner sexuell exploitieren, eis ëmmer e Schrëtt viraus sinn, da muss mer eiser Justiz och déi Mëttele ginn, déi se freet an déi se och brauch.

Une voix | Très bien!

M. Charles Weiler (CSV), rapporteur | D'Realitéit ass nämlech och kloer: Déi modern Delinquance ass digital, international an technesch och héich entwéckelt. An déi Kriminell kommunizéieren haut net nëmme méi mat engem Nokia 3210. Si operéieren iwwer verschlésselt Plattformen, Darknetzstrukturen, Serveren am Ausland a komplex Netzwerker, déi iwwer Nuecht kënnen verschwannen.

An dëser Situatioun kann et net sinn, dass mer mat Instrumenter aus vergaangener Zäit probéieren, dogéint unzekämpfen, well dat klappt ganz einfach net. Dat schüürt net nëmme Geforen, mee hélt eiser Justiz och d'Effikassitéit. D'Technologie huet sech verännert, si huet geännert, an de Rechtsstaat muss matgoen an nozéien, well soss kritt en ëmmer den zweete Präis. A genee do setzt dësen Text un.

Haut ass et esou, dass eng ganz Rei Täter iwwert déi klassesch Telekommunikationsiwwerwaachung net méi erfaasst oder iwwerhaapt lokalisiert kënnen ginn. An d'Justizautoritéit stinn deemno virun der Erausforderung, dass béides, d'Ermëttlungen an d'Beweisféierung, massiv u Wierksamkeit verléieren.

Ech ginn e konkret Beispill aus der Praxis: An engem Nopeschland gëtt eng legal Oflauschteraktioun géint eng organiséiert Band duerchgefouert. A genee an deem Moment, wou d'Banditten, soen ech emol, dann iwwert d'Grenz fuere mat hirem Gefier, muss Stand haut déi auslännesch Autoritéit mat der Iwwerwaachung ophalen, net well de Risiko oder d'Gefore verschwonne sinn, mee well eis aktuell Gesetzgebung et net erlaabt, dës Form vu spezieller Iwwerwaachung fir déi spezifesch Strofdot ze iwwerhuelen. D'Iwwerwaachung vun der Kommunikatioun vun de presuméierten Täter ass deemno vun engem Moment op deen aneren net méi méiglech. Si kënnen deemno fräi zirkuléieren, an och do ass et dann esou, dass d'Poursuite ganz oft am Sand verlafen, amplaz dass d'Täter sech hirer Verantwortung stelle mussen.

Eppes ass och kloer: Déi Kriminell si sech de Grenzen an de Lücken an eiser Gesetzgebung bewusst a si passen och hiert Verhalten dorunner. Si benotzen déi technesch Mëttele, déi hinnen zur Verfügung stinn, fir sech dann der Iwwerwaachung an och den Ermëttlungen ze entzéien. A genau dofir ass et wichteg, dass eis Justiz d'Instrumenter kritt, déi dem techneschen Niveau vun haut entsprieche.

Natierlech stelle sech an esou engem Dossier eng ganz Rei legitim Froen zu de Grundrechter an och zum Dateschutz. Jo, et geet hei ëm staark Iwwerwachungsmaassnahmen, an et ass absolut noutwendeg, dass een do ganz genee hikuckt.

Mee ech wëll et ganz daitlech soen: Dëse Projet ass kee Blankoscheck fir Vollzäitiwwerwaachung. Et ass kee Fräibrëif, fir onkontrolléiert an d'Privatliewe vun de Leit anzegräifen. Et handelt sech ëm geziilt, streng encadréiert Maassnahmen, déi nëmme fir schwéier

Strofdote virgesi sinn, mat kloer definéierte Konditiounen, mat limitierter Dauer an ënnert den Dateschutzgarantien, déi 2018 agefouert goufen an déi och weiderhin integral gëllen.

A wichteg an deem Kontext ass ze betounen, dass dëst ënner richterlecher Kontroll geschitt, am Kader vun enger Enquête judiciaire. Et ass de Richter, deen appreciéiert an decidéiert, ob d'Konditiounen erfëllt sinn, fir zu dëse Mesüre kënnen ze gräifen, soudass d'Gefor vum Abus u sech ausgeschloss gëtt.

Mir schwätzen net iwwer massenhaft Iwwerwaachung vun onschëllege Bierger, mee iwwer punktuell, justifizéiert Asätz do, wou e seriöse Verdacht op schwéier Kriminalitéit besteet, an dat ëmmer – an dat muss ech och ëmmer erëm betounen – ënnert dem Contrôle judiciaire.

Eppes därefer mer och net vergiessen: D'Grundrechter gëlle fir jiddereen, an dat zemoos fir d'Affer. D'Recht, net exploitéiert ze ginn, d'Recht, net a kriminell Netzwerker eragezunn ze ginn, d'Recht, an engem séchere Land ze liewen, ass och en Deel vun eiser Verfassungskultur. A wann de Staat net méi an der Lag ass, esou Netzwerker ze ënnerbriechen, da loosse mer och d'Affer eleng. A genau dat wëlle mer heimadder verhënneren.

Dofir steet d'CSV kloer hannert dësem Projet, well en d'Balance sicht tëscht enger staarker, effizienter Sécherheetspolitik an engem konsequente Rechtsstaat. Mir vertrauen eiser Justiz, mir vertrauen eise Riichter an de Kontrollinstanzen, an dëse Projet gëtt hinnen déi néideg Instrumenter, ouni d'Fundamente vun eiser Demokratie a Fro ze stellen. Et ass en Instrument vu Verantwortung, vis-à-vis vun de Bierger a virun allem vis-à-vis vun den Affer.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Weiler, fir Äre schrëftlechen a fir Äre mëndleche Rapport. An déi éischt ageschriwwene Riednerin vun haut de Mëtten ass d'Madamm Carole Hartmann. Madamm Hartmann, Dir hutt d'Wuert.

Mme Carole Hartmann (DP) | Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, d'DNA vun der Kriminalitéit huet sech verännert. Dat schreift Europol an hirem rezente Rapport iwwert d'organisierter Kriminalitéit – eng Observatioun, déi sech am Alldag vun eisen Enquêteuren och ëmmer nees bestätege léisst.

Déi grouss kriminell Netzwerker vun haut schaffe mat héich sophistiquéierte Mëttele: mat verschlésselter, anonymisierter Kommunikatioun, mat komplexen digitalen Infrastrukturen a flexibele Strukturen, déi iwwert d'Grenzen ewechginn a sech permanent un déi nei Technologien upassen.

Dës Evolutioun mécht, dass déi klassesch Enquête-mëttele ëmmer méi dacks un hir Grenze stoussen. Als Gesetzgeber dierfe mir dat net ignoréieren a sinn deemno gefuerdert, och déi prozedural Moyenen an der Poursuite pénale an dës nei Technologien ze adaptéieren.

(M. Fernand Etgen prend la présidence.)

Andeems mir den Artikel 88-2 Paragraf 2 vum Code de procédure pénale änneren, erméigleche mir, dass déi speziell Iwwerwachungsmaassnahmen, déi scho genannt goufen – Sonorisatioun, Fixatioun vu Biller a Captatioun vun informateschen Donnéeën –, net méi nëmme an Kontext vun Terrorismus an eiser Staatsécherheet kënnen agesat ginn. Dës ginn hei op déi schwéierste Formen vun der Kriminalitéit, notamment Mënschenhandel, international Drogennetzer, Verstéiss am Waffeberäich, sexuell

Ausbeutung a Pedopornografie, Falschgeld a schwéier Formen vun organisierter Kriminalitéit, ausgeweit.

Mir wëssen aus der Praxis, dass zum Beispill d'Sonorisatioun an der Terrorismusbekämpfung schon haut eng wichteg Roll spillt an Instruktiounen schonn entscheedend weiderbruecht huet. A Situatiounen, wou et fir d'Victimmen ëm Liewen oder Doud geet, wéi zum Beispill bei der Entféierung vu Kanner, do zielt all Minutt. An do kënnen mir eis et dann einfach net leeschten, op déi Mëttele ze verzichten, déi eis effektiv och hei a schwéiere Formen vun Kriminalitéit kéinte weiderhëlfen.

En effikasse legale Kader muss sech kënnen upassen. Mir kënnen net mat Instrumenter vun 1982 d'Kriminalitéit vun 2025 bekämpfen. Mat dësem Gesetzesprojet gi mir eise Justizautoritéiten déi néideg Mëttele, fir d'Instruktiounen bei moderne Formen vun der Kriminalitéit méi effikass an och méi séier ze maachen. D'Delaie vun de Prozeduren gi jo oft kritiséiert. Ech mengen schonn, dass et hei och zousätzlech Moyene gëtt, déi och kënnen zu enger Acceleratioun vun de Prozeduren bäidroen, wa mer grad bei komplexen, ganz graven Infraktiounen sinn.

Mir schafen domat e proportionéierten, moderniséierten a mat den EU-Standarden alignéierten Gesetzeskader. Et war scho gesot ginn: An anere Länner gëtt et déi heite Moyene schonn. An iwwregens huet och eise Procureur européen délégué verschidde Moyenen, déi hei an dësem Text elo fir de lëtzebuergesche Kader virgesi ginn.

Här President, wéi bei eiser Diskussioun ëm d'Erweiderung vun der Mini-Instruktioun, wëll ech awer och bei dësem Projet soen an och insistéieren, dass esou erwidert Moyene keng Willkür bedeiten, mee dass an der Procédure pénale ëmmer och d'Garantie-proceduralen an notamment d'Droits de la défense mussen respektéiert ginn.

Déi besonnesch intrusiv prozedural Moyenen, déi mir hei op aner Infraktiounen ausweiten, mussen allegueren vun engem Untersuchungsrichter ordonéiert ginn, engem Untersuchungsrichter, deen, wéi gewosst, à charge an à décharge instruéiert. Si kënnen och wierklech just à titre exceptionnel a mat spezieller Motivatioun ordonéiert ginn, soudass dës Moyene verhältnisméisseg agesat mussen ginn, wann et noutwendeg ass an och all aner Mëttele net méi do sinn. Dobäi kommen d'Garantien aus dem Dateschutz, déi hei och mussen respektéiert sinn iwwert déi Gesetzgeber an déi Reegelen, déi mer eis fir den Dateschutz ginn hunn. Mir schwätzen also vun engem geziilten, engem kontrolléierten Asaz an net vun enger flächendeckender Iwwerwaachung.

Dëse Projet geet aleng net duer, fir déi organisierter Kriminalitéit ze bekämpfen, mee en ass e weidere Schratt, fir zesammen a Kooperatioun mat eisen Nopesch- a Partnerlänner kënnen aktiv ze handeln an eis besser géint grav an nei Formen vun Kriminalitéit opstellen. Mir iwwerhuele Verantwortung fir de Schutz, fir d'Sécherheet vun de Leit a fir eng modern Justiz, déi sech un d'Entwécklungen an un d'Besoinen vun der Gesellschaft upasst. Ech recommandéieren aus dëse Grënn menger Fraktioun, dësem Gesetzesprojet zouestëmme.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci villmools, Madamm Hartmann. An nächsten ageschriwwene Riedner ass déi honorabel Madamm Paulette Lenert.

Mme Paulette Lenert (LSAP) | Merci, Här President. Jo, mir héieren et: D'Kriminalitéit, déi ännert sech.

D’Kriminalitéitskultur ass warscheinlech an eiser DNA als Mënsch déi selwecht säit jeehier. Ech weess net, ob sech do vill deet, mee d’Aart a Weis, wéi virgaange gëtt, déi ännert extrem schnell. D’Technologie mécht et méiglech, a mir humpelen hannendrun.

Ech wëll awer betounen, dass eis Rechtskultur genau-sou – hoffentlech – an eiser europäescher DNA verankert ass. Eis Grondrechter, dat sinn net iergendwellech Rechter. Et sinn, wéi d’Wuert et seet, eis Wuerzelen, et sinn eis Leitplanken. Et ass dat, wat eis haut nach ausmécht am Verglach zu anere Länner, zu Tendenzen op der Welt, déi an eng aner Richtung ginn. Duerfir solle mer déi op kee Fall aus den Ae verléieren.

Ech widerhuelen net, wat am Rapport scho ganz detailléiert beschriwwen ginn ass, wourëms et haut hei geet. Et geet an der Substanz ëm ganz invasiv Mesüeren, Iwwerwachungsmesüeren. Ech géif awer gären un de Kontext erënneren. An deem Kontext, wou mer déi Diskussiounen hei ugefaangen hunn, do war et net Dir vis-à-vis, Madamm Minister, mee Äre Kolleeg, den Här Gloden, dee souzesoen an de Krich gezunn ass géint d’Heescherten. Mir haten e Problem an eisem Stadtbild hei, wou et lassaangen ass. Déi einfach Heescherei war e grouss Problem. An et ass eng grouss Armada ausgefuer ginn, fir dogéint virzegoen.

An deem Kontext hate mer vill Gespréicher, hei an och an de Chamberskommissiounen. Mir hu geschwat mat den Acteure vum Terrain. Mir hu probéiert ze verstoen, wat da genau gewollt ass. Ech si ganz frou an ech soen och Merci, dass entre-temps déi einfach Heescherei hir Plaz dann net méi soll am Code pénal hunn an Zukunft. An trotzdem ass an deene Gespréicher eppes aneres visibel ginn. Well mir wollten ewech vun deene klenge Fësch. Do ware mer eis iergendwann alleguerten eens. Et sinn net déi kleng Fësch, op déi mer eis Energie solle setzen. Et ass ëm déi grouss Fësch gaangen, déi mat den décke Limousinnen, d’Strippenzieher, déi, déi de Mënschenhandel bedriewen, déi, déi Milliounen a Milliounen deviéieren u Gelder, déi iergendwou sinn, déi eng Realitéit sinn, déi wäissgewäsch ginn.

An deem Kader sëtze mer e bësselchen, wéi een op Englesch géif soen, „helpless“ do alleguerten. A mir hu gesot: „Jo, firwat komme mer dann net dorunner? Firwat kënnen mer näischt maachen?“ An et huet sech erausgestallt, dass dat net just eng Fro vu Ressourcen ass – ech weess, dass do vill gemaach gëtt fir anze-stellen –, mee och vu Moyenen, vun Technologien, déi zur Verfügung gestallt ginn, fir dass eis Justizautoritéite kënnen seriö virgoen an och eeben der grousser Kriminalitéit besser op d’Spuer kommen.

Ech muss soen, dat heiten ass e Projet, dee mir wäerte matstëmmen, ech huelen dat direkt virewech, awer dat Ganzt net ouni Bauchwéi, muss ech och soen. Ech hu mer ganz vill Gedanke gemaach an deene leschten Deeg hei ronderëm. Ech hätt gären hei méi e leidenschaftleche Plädoyer an eng aner Richtung geféiert, an trotzdem sinn ech och selwer perséinlech fir mech ganz kloer zur Konklusioun komm, dass mer elo solle matstëmmen, well mir hunn Tatsaache virun eis. Mir hunn Dausenden u Victiminnen. Dat si Leit, déi sech souwisou net wiere kënnen, déi ausgeliiwert sinn. Dat ass eng Realitéit dagdeeglech, a mir wëssen, a mir kënnen d’Aen net zoumaachen, dass eis Autoritéiten net kënnen handelen am Moment. Dat heescht, mir maachen eis an engem gewëssene Sënn schëlleg, wa mer hei net handelen an och net schnell handelen.

Et ass awer fir eis als Partei genauso wichteg, dass mer hei déi néideg Virsiicht un den Dag leeën an dass mer dee gudden Echange, dee mer am Moment mat

eisen Autoritéiten hunn, oprechterhalen a genau Mesüre wéi déi hei an aller Transparenz suivéieren, dass mer Rechenschaft ofgeliiwert kréien, wéi se uge-wannt ginn, dass ee sech eventuell och net ze schued ass, wann ee mierkt an engem Joer oder a puer Joer, dass mer vläicht e Schratt ze wäit gaange sinn, dass een e Schratt nees zrëckgeet.

Mir decken hei ganz breet of. D’Infraktiounen, déi viséiert sinn, sinn zum Deel och verhältnisméisseg streng gereegelt – ech denken un de Blanchiment – am Verglach zu anere Länner. Dat sinn alles Saachen, op déi een nach eng Kéier, vläicht am Detail a réck-bléckend, wann een d’Praxis méi genau gesäit, kann zrëckkommen. Mir wäerten och dofir eng Motioun, déi herno vun de grénge Kolleeg wäert eragereecht ginn, matdroen, déi fuerdert, dass mer eis hei alle-guerten zesummesetzen an e seriöe Suivi maache vun der Applikatioun vun dese Mesüeren. D’Sam Tanson wäert herno am Detail dorobber agoen.

En anert Argument nieft der Realitéit vun net wéinege Victiminnen, mee ganz, ganz ville Victiminnen an deene Schwächsten am ganze Spill ass awer och en determinante Facteur d’Symbolik, déi mer hei op den Dësch leeën. Eis Justizautoritéite sinn op eis ugewisen. Wa si eis soen, si hätten d’Hänn gebonnen, mengen ech, si mer hinne schëlleg, hinnen och dat Vertrauen entgéintzebréngen, dat se verdéngt hunn an enger gesonder Demokratie. Ech gleewen dorunner. An et ass net, well vläicht déi eng oder déi aner Kéier eng Decisioun geholl gëtt, déi deem engen oder aneren net gefält, dass een dofir d’Integritéit vun eise Justizautoritéite soll global a Fro stellen.

Ech gleewen drun, dass se dat mat Mooss a Verstand wäerten applizéieren an dass se och an aller Transparenz wäerten den Echange mat eis sichen, fir ze evaluéieren, ob dat heiten dat ass, wat se brauchen, an dass mir och déi néideg Fräiheet am Kapp behalen, fir eis vläicht ze soen, dass mer eventuell ze wäit gaange sinn. Dozou soll ee sech och an enger Chamber net ze schued sinn.

Voilà, dat war et. Wéi gesot, d’Motioun, déi mir wäerten ënnerstëtzen, gëtt herno am Detail vun der Madamm Tanson nach eng Kéier ëmschriwwen. An an deem Sënn géif ech op alle Fall nach ëmmer eiser Fraktioun proposéieren, dëst Gesetz matzestëmmen.

Merci.

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci villmools, Madamm Lenert. An da wier et elo um hono-rabelen Här Dan Hardy. Här Hardy, Dir hutt d’Wuert.

M. Dan Hardy (ADR) | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, mir diskutéieren haut also de Projet de loi 8515, deen d’Upassung vum Artikel 88-2 Paragraf 2 vum Code de procédure pénale virgesäit. Eng Haaptfro, déi sech stellt, ass, wat fir Mëttelen de Staat asetzen däerf a wéi wäit hie goe soll, ouni déi fundamental Rechter vun de Mënschen ze verletzen.

Dëse Projet erweidert d’Benotzung vun de speziellen Ermëttlungsinstrumenter, wéi Tounopnamen, Bildopnamen an d’Sammele vun informatieschen Donnéeën, bei Fäll vu schwéierer Kriminalitéit, ënner anerem Pedopornografie, Mënschenhandel a grenziwwerschreidender organisierter Kriminalitéit.

Bis elo waren dës Instrumenter nëmmen am Fall vu Staatsgefor oder Terrorismus zougelooss. D’Realitéit ass déi, dass d’Forme vu Kriminalitéit sech enger-säits staark vervillfältigt a sech anersäits och staark weiderentwéckelt hunn, gradewéi och déi technologesch Méiglechkeeten. Et gëtt kriminell Netzwierker, déi op professionellem Niveau verschidde Formen vu Kriminalitéit am digitale Raum bedriewen, dorënner Cyberkriminalitéit, massiven Drogen- a

Mënschenhandel souwéi och pedokriminell Plattformen. Déi Kriminell schaffe mat neisten digitalen Techniken, woumat si net just all moralesch Wäerter, mee och d’Gesetz mat Féiss trëppelen. Et ass also néideg, dem Parquet an der Police déi néideg Mëttel ze ginn, fir dës Strukturen opzebriechen an ze ënnerbannen.

Ausserdeem setzt déi international Rechtshëllef vir-aus, besonnesch an der Zesummenaarbecht mam Parquet européen, dass de Lëtzebuerger Gesetzgeber kompatibel Ermëttlungsinstrumenter virgesäit. Ouni gesetzlech Upassung riskéiere mer am Fall vun enger néideger Zesummenaarbecht mat den entspreche-nden Strukturen am Ausland, net effikass kooperéieren ze kënnen oder d’Zesummenaarbecht souguer ze blockéieren. Dëst géif kriminelle Strukturen direkt an d’Hänn spillen, wat mir natierlech net wëllen.

D’Praxis weist eis kloer, dass eis Gesetzgebung Lacunnen opweist. Dëst betrëfft besonnesch Prozeduren, déi iwwert d’Landesgrenzen eraus verlafen an déi mat deemem Projet awer kënnen behuewe ginn. Et geet hei net just ëm eng theoreetesche méiglech Situation, mee ëm Situatiounen, déi an der Praxis scho längst Realitéit sinn. Dowéinst besteet eng konkret Noutwendegkeet, déi vun de betraffene Leit um Terrain unerkannt a gefuerdert gëtt.

Mir dierfen awer net ignoréieren, dass dës Instrumenter och en Agrëff an d’Privatsphär mat sech bréngen. D’Avisé vum Staatsrot hunn dat jo kloer gewisen. Dat ass hei och schonn uegklongen. De Staatsrot erënnert drun, dass eng Toun- oder Bildopnam, a besonnesch d’Sammele vun informatieschen Donnéeën, op d’mannst esou intrusiv ass, wann net nach méi intrusiv, wéi dat klassescht Oflauschtere vun den Telekommunikatiounen.

De Schutz vum Bierger a senger Privatsphär ass eis als ADR ganz wichteg a mir setzen eis ëmmer nees fir de Schutz vun deser an. D’Stärkung vun de juristesche Mëttel dierf net zu enger Schwächung vun de Grondrechter féieren. Eist Land däerf net an eng Kultur vun der genereller Iwwerwachung geroden.

De Staatsrot huet zu Recht drop higewisen, dass dës Mëttelen extrem intrusiv kënnen sinn. Dofir besteet d’ADR op e kloer reguléierte Kader, well dës Mëttelen dierfen net fräi an ouni Weideres benotzt ginn. An dee Kader ass vun deemem Projet och esou virgesinn: Dës Mëttel dierfen nëmme vum Richter ordonéiert ginn, op Basis vun enger preziser an detaillierter Motivatioun. D’Nullitéit beim Verstouss géint d’Prozedur bleift vollstänneg erhalen – an dat ass fir d’ADR net verhandelbar. D’Erweiterung däerf net zu enger allgemenger Praxis ginn, mee muss och an Zukunft e strikt limitéiert Instrument bliewen.

An enger Zäit, an där Netzwierker vu Mënschenhandelsstrukturen oder pedokriminelle Plattformen massiv vun digitalen Technologie profitéieren, ass et politesch a moralesch ze verrieden, wann de Staat dës Technologien asetzt, fir esou Verbriechen ze verhënnern an ze verfolgegen.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech kommen zum Schluss. Dëse Projet stellt eng néideg Moderniséierung duer, déi gläichzäiteg d’Effikassitéit vun der Justiz stäerkt, déi international Kooperatioun verbessert an awer déi weesentlech Grondrechter duerch strikt Kontrollmechanisme séichert. D’Forme vu Kriminalitéit hu sech verännert. Eis Instrumenter müssen et och. Dowéinst stëmme mir dese Projet mat.

Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci villmools, Här Hardy. An da wier et elo un där

honorabeler Madamm Sam Tanson. Madamm Tanson, Dir hutt d'Wuert.

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Merci, Här President. Jo, et ass schonn ugeklongen: Mir schwätzen haut iwwer eng Reform, déi u sech eng vun de sensibelste Mesüeren an eisem ganze Code de procédure pénale betrëfft, nämlech d'Méiglechkeet, Leit ofzelauschtere bei engem Doheem, den Telefon, awer natierlech och – an dat ass jo elo scho vill ugeklongen – déi digital Moyenen, dat heescht, ze infiltréieren an en Telefon, an en aneren digitalen Apparat. Dat si Mesüeren, déi an dat Intimst agräifen a vun deenen déi sensibelst bis elo just am Fall vun Terrorismus oder Infraktiounen géint d'Staatssecherheet gegollt hunn.

An ech sinn absolutt d'accord mat menge Virriedner, déi ennerstrach hunn, dass d'Kriminalitéit evoluéiert, dass d'Moyene vun de kriminelle Banden evoluéieren an dass et wichteg ass, dass eis Justizautoritéiten an d'Police och déi néideg Moyenen hunn, fir do matzehalen.

D'Fro, déi sech awer an eisen Ae stellt, ass déi vun der Verhältnisméissegkeet vun deene Mesüeren, déi mer decidéieren, fir ëmmer ze kucken: Dat, wat mer elo decidéieren, ass dat wierklech genau dat, wat gebraucht gëtt, zemoos wann et esou wäit geet wéi dat, wat hei am Raum steet? Fréier ass effektiv viles iwwert den ... Et ass virdu rieds gaange vum Nokia oder vun aneren Apparaten, déi mer vläicht elo manner am Gebrauch hunn. An haut leeft ganz viles iwwert d'Messengerservicer. Grad an der internationaler Kriminalitéit, an der Bandekriminalitéit muss mer d'Moyenen hunn, fir do kënnen matzehalen.

Amplaz awer elo hei en zilgeriichten an och éierlechen Debat iwwert dat ze féieren, wat dat bedeit, net nëmme fir d'Justizautoritéiten – well leider, an dat läit net un de politesche Responsabelen elo hei, sinn déi Texter hei just aviséiert gi vun de Justizautoritéiten –, mee och fir déi betraffe Mënschen, an amplaz just am Detail ze kucken, fir wéi eng konkreet Infraktiounen esou intrusiv Moosname gerechtfertegt sinn, ass awer mat enger gewëssener Nonchalance hei gehandelt ginn. An déi Nonchalance gëtt an eisen Aen der Sensibilitéit vun dësem Text net gerecht: Et ass en Agrëff an dat Privaatst vum Mënsch.

An ech ka mer eigentlech keen heibanne virstellen, dee sech wuel géing dobäi spieren, wann dat em géing geschéien. An dat selwecht géllt och garantéiert fir ganz vill Leit dobaussen. An dobäi muss een ëmmer nees prezisieren: Et geet hei net ëm verurteelt Krimineller. Et geet hei éischtens ëm Leit, déi beschëllegt sinn oder déi soupçonéiert si souguer, an zweetens och ëm Leit – dat ass elo net weider ugeklongen –, déi a Kontakt si mat deene Leit, déi enner Verdacht stinn. Dat heescht, et ass schonn eppes, wat wierklech ganz, ganz wäit geet a wou mer also och mat Bedacht mussen virgoen.

Wéi awer elo hei virgaange ginn ass, dat gesäit ee ganz gutt um legislative Verlaf vum Dossier. An enger éischer Versioun vum Text hat d'Regierung nieft enger Opléschung vun Infraktiounen, déi, denken ech, wierklech gréisstendeels hir Legitimitéit hunn, de ganze Blanchiment mat erageholl. Dat kléngt vläicht fir e Laie gutt. Sue wäisswäschen, dat ass jo wierklech grav, mee et muss ee jo wëssen, datt, fir datt et zu Blanchiment hei am Land kënn, eng Infraktion primäre gemaach muss ginn. Dat heescht, et muss ee fir d'éischt eng aner Strofdot begaangen hunn an de Produit vun där, dee gëtt da wäissgewäscht. An dat gëtt awer extrem extensiv ausgueluecht, soudatt ee bei quasi all Strofdot nach kann zousätzlech de Blanchiment reprochéiert kréien.

Parallell dozou ass an der leschter Plenière hei d'Lëscht ofgeschaaft gi vun eeben deenen Infraktions

primaires, soudass elo all Delikt eeben zu engem Blanchiment féiere kann, mam Resultat also, datt, wann déi éischt Versioun haut hei zum Vott géing stoen, déi Mesüeren do fir all Delikt kéinte spillen. An do si mer wäit ewech vun deene Kriminalitéitsfäll, déi elo ugeklonge sinn, vun Drogebanden an esou weider.

Mir kruten zwar, an dat soen ech och, natierlech op meng Remarken hin an der Kommissioun och direkt eng Ouverture gemaach vun der Ministesch. De Staatsrot huet dunn och am Avis de Rappel gemaach, datt et hei ëm en extrem delikate Sujet geet, deen d'Mënscherechter staark touchéiert: de Schutz vum Privatlieden, d'individuell Fräiheet, d'Inviolabilitéit vum Domicile a vun der Korrespondenz. De Staatsrot huet virun allem d'Fro opgeworf, wéi et kéint sinn, datt beim Punkt a), also dem rengen Telefonsoflauschtere, eng Limitt vun zwee Joer géing gëllen a beim Punkt b), also dem Asetze vun den Ecoutten oder engem Staatstrojaner, déi Limitt eeben net géing am Text stoen.

Niewebäi bemierkt muss ech soen: Ech hunn deen heiten Avis verglach mat deem vun 2018, wou d'Dispositioun vum Staatstrojaner iwwerhaupt mol agefouert ginn ass fir d'Fall vun Terrorismus a fir d'Fall vun der Sécherheet vum Staat, an do ass eng Verhältnisméissegkeetskontroll gemaach ginn, déi dës Kéier net gemaach ginn ass. An ech hunn och d'Rieden nach eng Kéier gekuckt vun 2018, wou den Text hei gestëmmt ginn ass. An do war esou eng grouss Virsicht hei an de Bänke vu jiddwengem, déi gesot hunn: „Ok, fir déi dote schlëmm Infraktiounen, do kënnen mer eis dat virstellen. Mir mussen ganz gutt oppassen. Mir mussen extrem virsichteg sinn.“ Dat war kuerz no den Attentater vu Paräis. Ech stelle fest, datt mer haut wierklech an enger anerer Welt liewen.

Déi aner Fro vum Staatsrot war déi, wisou Der net – an dat bleift wierklech meng Fro – och wéi a Frankräich eng Barriär virgesinn hutt, datt de ganze Prozedere nëmme ka genotzt ginn, wann et sech ëm organiséiert Kriminalitéit an Delinquance handelt. Do ass eng extensiv Opléschung vun den Infraktiounen. A jo, do steet och de Blanchiment dran, am franséischen Text, mee bezunn – bezunn! – op déi Infraktiounen, déi virun am Text stoungen. An dat sinn haaptsächlech déi vun der organisierter Kriminalitéit.

Dir hutt dunn en Amendement gemaach an dunn ass eng Peine minimale vu véier Joer oder méi drastoe komm. Wann et net ëm de Prinzip gaange wier, nämlech deen, dass et awer wichteg ass ze soen: „Kommt, mir kucke genau, ëm wéi eng Infraktiounen et geet!“, dann hätt een, mengen ech, mat deem Text kënnen d'accord sinn.

Mee nee, de Staatsrot huet a sengem Avis déi lescht Woch gesot – och hei nees net ganz nozevollzéien –, et wier méi kohärent, vun enger Peine maximale vu véier Joer oder méi ze schreiwen. Dat gouf dunn einfach iwwerholl. Dat kléngt och elo erëm no engem Detail, mee ob ee vun enger Peine minimale vu véier Joer schwätzt – wat de facto eigentlech just dem Crime gläichkënn, well mir hunn dat bal net an eisem Code pénal – oder ob ee vun enger Peine maximale schwätzt, wou ganz gutt en Delikt vun dräi Méint zum Beispill op fennef Joer ka gëllen, dat ass e Risenënnerscheed.

An duerfir fanne mer, dass dat heiten, och am Verglach mat der franséischer Legislatioun, mat der däitscher Legislatioun, déi sech ganz vill domat beschäftegt huet, wierklech net gutt legiferéiert ass an engem Kontext, dee wierklech méi Fingerspëtzegefill verlaangt hätt. Mir hätte léiwer eng prezis Lëscht vun Infraktiounen gehat a mir hätten och wierklech léiwer

de Verweis op déi organiséiert Kriminalitéit gehat. Dir hutt dat net gemaach. Dat ass e Choix. Duerfir enthalte mer eis bei dësem Text.

Mir erkennen natierlech d'Wichtigkeet un, eis méi Moyenen ze ginn. Ech deposéieren awer eng Motioun – d'Madamm Lenert ass schonn drop agaan – an ech sinn der Meenung, fir de Suivi wierklech kënnen ze maachen, ass et wichteg, dass mer kënnen alljoers gesinn: Ass et vill benotzt ginn? Fir wéi eng Infraktiounen ass et benotzt ginn? A wéi eng Moyens techniques de surveillance si benotzt ginn? An ech wier dankbar, wann dat kéint ugeholl ginn, eeben och fir dass mer wierklech de Suivi vun dëser Mesür maache kënnen.

Merci.

Motion 1

« relative au contrôle parlementaire de l'utilisation des moyens techniques de surveillance et de contrôle de toutes les formes de communication prévues à l'article 88-1 du Code de procédure pénale »

La Chambre des Députés,

– vu le vote du projet de loi n° 8515 portant modification de l'article 88-2, paragraphe 2, du Code de procédure pénale ;

– considérant que cette modification étend de manière substantielle les cas dans lesquels les autorités judiciaires peuvent recourir aux moyens techniques de surveillance et de contrôle de toutes les formes de communication prévues à l'article 88-1 du Code de procédure pénale ;

– considérant que ces techniques d'enquête présentent un degré d'intrusion particulièrement élevé dans la vie privée et qu'elles exigent, pour garantir le respect des droits fondamentaux et du principe de proportionnalité, un contrôle démocratique approprié ;

– considérant que la confiance du public dans l'action des autorités répressives repose notamment sur un haut niveau de transparence quant à l'utilisation des moyens d'enquête les plus intrusifs,

invite le Gouvernement

– à établir un rapport annuel portant sur l'utilisation des moyens techniques de surveillance et de contrôle de toutes les formes de communication prévues à l'article 88-1 du Code de procédure pénale ;

– à y inclure, pour chaque année écoulée :

- le nombre total de décisions du juge d'instruction autorisant l'utilisation des moyens techniques de surveillance et de contrôle de toutes les formes de communication prévues à l'article 88-1 du Code de procédure pénale,
- une ventilation par moyen technique de surveillance,
- une ventilation par types d'infractions visées à l'article 88-2, paragraphe 2,
- la durée moyenne des mesures autorisées et le nombre de prorogations,
- les motifs invoqués en application de l'article 88-2, paragraphe 2, point 3,
- des éléments d'information permettant d'apprécier l'impact opérationnel de ces mesures ;

– à transmettre ce rapport annuellement à la Chambre des Députés ;

– à procéder à une évaluation du nouvel article 88-2 trois ans à compter depuis l'entrée en vigueur de la loi.

(s.) Sam Tanson, Marc Baum, Paulette Lenert.

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci, Madamm Tanson. An da wier et elo um honorabelen Här Marc Goergen. Här Goergen, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. A sech geet dëst Gesetz an d'Substanz vun der

Privatsphär, dem Dateschutz an eise Grondrechter: de Staatstrojaner. Et geet em Vertrauen, em Muecht, em d'Fro, wou d'Grenz tëscht Sécherheet a Fräiheet verleeft. Et geet em d'Iwwerwachung iwwer digital Métten. Dat ass schon eng empfindlech Kompetenz, déi an d'Privatsphär agräift.

Mat dësem Projet zum Staatstrojaner geet d'Regierung ze wäit. Et geet net nëmme em d'Oflauschten, mee et geet em déi sougenannten informaten Daten, also am Kloertext de staatlechen Hacking vu Computeren a vu Smartphones. Dat sinn déi sougenannte Staatstrojaner.

D'Gesetz erlaabt domat, dass d'Autoritéiten digital Apparater vu Bierger kënnen infiltréieren iwwer Kameraen, Mikrofonen oder Späichermedien, fir un déi Daten ze kommen. Dës extreem intrusiv Moossnamen, wéi d'Oflauschten a Filme vu Wunnengen oder Autoen, ware bis elo op Terrorismus a Staats-sécherheet limitéiert. Dës Regierung wäert et breet opmaachen.

Elo gi se op eng breet Lëscht vun Delikter ausgeeent. Dat geet doriwwer eraus, wat bis elo an engem Rechtsstaat als verhältnisméisseg gegollt huet. Wéi ech schonn de 5. Juni an der Justizkommission gesot hat, ass dës kee kleng juristeschen Detail, mee e Paradigmewissel – an dat zum Negativen! Et geet net méi nëmme em d'Bekämpfung vu Kriminalitéit, mee em d'Grondfro, wéi vill Kontroll de Staat iwwer seng Bierger an hir Privatsphär soll kréien. An all nei Befugnisser, déi mol agefouert goufen, si bliwwen a si ginn duerno ëmmer méi breet interpretéiert.

Mir wësse jo, wéi esou Softwaren, esou Tools funktionéieren. Softwaren – huele mer Pegasus – kënnen all Mikro, all Kamera an all Dateblat an engem Handy aktivéieren. Si ginn och do agesat, wou se net sollen agesat ginn. D'Erfahrungen aus anere Länner weisen dat däitlech. A grad do läit d'Gefor: D'Grenz tëscht enger geziilter Enquête an enger flächendeckender Iwwerwachung gëtt ëmmer méi dënn.

Mir gesinn och d'Gefor fir de Quelleschutz. Wann d'Justiz oder d'Police d'Méiglechkeet kritt, all Kommunikatioun ofzelauschteren, da gëtt et e reelle Risiko fir Journalisten, Affekoten, Politiker, Whistleblower an Aktivisten. D'Fräiheet vun der Press an de Schutz vun den Informanten dierfen net ënnert d'Rieder vun engem techneschen Apparat kommen, deen ëmmer méi déif an eis Privatsphär agräift.

Wann de legale Kader méi breet gëtt, gëtt och d'Iwwerwachung méi breet. Déi nei Moossname produzéiere riseg Datevolumen, déi analyséiert musse ginn. A jiddereen, dee mat der Realitéit an der Police oder an der Justiz schafft, weess, dass déi Kapazitéiten haut schonn iwwerlaascht sinn.

Eng Software léist kee Personalangel. Eng Spionagetechnologie ersetzt keen Enquêteur. Are Staatstrojaner muss och ausgelies ginn. An Dir wäert jo hoffentlech dofir net d'Kënschtlech Intelligenz benotzen.

Déi Prioritéite stëmmen och net. Amplaz ëmmer méi technesch Iwwerwachung an Datesammlung ze maachen, sollte mir d'Police um Terrain stäerken, si vun administrativen Aufgaben entlaaschten an hir Präsenz bei de Leit verstäerken. Sécherheet entsteet net duerch e Staatstrojaner.

D'politesch Kontroll bleift och onkloer. D'CNPD seet, si wier net zustänneg. D'Autorité de contrôle judiciaire nennt et eng politesch Decisioun. Dat heescht am Fong: Keen iwwerwaacht d'Iwwerwachung. A grad dat ass an engem Rechtsstaat ganz problematesch.

Och op europäeschem Niveau ass d'Linn kloer. Mir Piraten am Europaparlament hunn eis ëmmer géint

Chat Control an och géint déi Pegasus-Systemer gestallt. De Pirat Patrick Breyer huet gesot: „Mir dierfen d'digital Privatsphär vun de Bierger net zerstëieren am Numm vun der Sécherheet.“

D'Pegasus-Enquête am Europaparlament huet confirméiert, dass dës Tool a verschiddene Länner géint Journalisten, Magistraten, Politiker agesat gouf, en Tool, deen dann och zu Lëtzebuerg vun der Regierung wäert finanziert ginn. 2018 loung laut Gerichtsdokumenter eng Lizenz bei 6 Milliounen Euro fir europäesch Staaten, plus, wat ee méi iwwerwaacht huet, wat d'Käschten an d'Luucht gaange sinn.

Interessant ass awer do, dass Länner wéi Saudi-Arabie 55 Milliounen u Pegasus bezuelt hunn. Dat heescht, de Lëtzeburger Staat wäert mat deene Softwaren, déi en elo keeft, d'Iwwerwachung an anere Länner matfinanzéieren. An Dir kënnt Iech jo virstellen, wien a Saudi-Arabien an an all deenen anere Länner iwwerwaacht ginn ass.

Mir Piraten hunn eng kloer Konklusioun gezunn: keen Asaz vu Staatstrojaner! D'Sécherheet ass wichteg, mee se däerf net d'Fräiheet opfriesen. D'Justiz brauch Vertrauen, net d'Iwwerwachung. A Vertraue kënnt net duerch e Staatstrojaner, mee duerch Transparenz, Verantwortung a Respekt virun de Grondrechter.

Well Dir mengt jo net, dass d'Gangstereen op all deene Plattformen bleiwen, déi d'Virriedner elo hei ernimmt hunn. Digital fonctionéiert dat net esou. Déi Gangstereen, déi wierklech eppes ze verstoppen hunn, wäerten do sinn, wou Pegasus an de Staatstrojaner nach net sinn. An dat wäert net esou einfach fonctionéieren, dass déi elo op WhatsApp bleiwen, wa se wëssen, dass muer d'Justiz dat iwwerwaache kann. Dofir ass dat komplett falsch, dass ee mengt, do-duerch géing d'Sécherheet an d'Luucht goen.

Mir Piraten warne scho laang virum Staatstrojaner, och viru senge Konsequenzen, well hien als Trojaner wäert Der och net agrenze kënnen. Déi Software wäert herno op deenen Apparater landen, déi Der e guer net wëllt, vläicht souguer op Regierungsapparater oder soss enzwousch, well e Staatstrojaner kritt Der net agespaart. Dat ass eng Software, déi kritt Der net an e Käfeg.

Mir stinn op engem wichtege Punkt. Entweder hale mir un engem Rechtsstaat fest, wou de Bierger Rechter huet, och vis-à-vis vum Staat. Oder Dir gitt an eng Zäit, wou d'Iwwerwachung de Standard gëtt an d'Privatsphär d'Ausnam.

Dofir soe mir Piraten ganz kloer Nee zum Staatstrojaner. Mir wëllen e Staat, dee seng Bierger net iwwerwaacht.

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci villmools, Här Goergen. A leschten ageschriwwene Riedner ass den honorablen Här Marc Baum. Här Baum, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Merci, Här President. Mat dësem Gesetzesprojet soll d'Justiz d'Méiglechkeet kréien, Verdächteger an hiren Entourage ouni hiert Wësse mat elektronische Métten ze iwwerwaachen, an dat bei Verdacht op e Crime oder am Kader vun enger ganzer Rëtsch vu manner schweieren Delikter. Et geet dobäi em Tou- a Videoiwwerwachung vum Doheem oder vum Auto vum Verdächtege beziehungsweise em d'Iwwerwachung vun elektronische Geräter, zum Beispill vun perséinleche Computer méttels Iwwerwachungssoftware – an Däitschland generell „Staatstrojaner“ genannt – oder vum Handy mat Spionagesoftware wéi deem ganz ëmstriddene Pegasus.

Här President, dat heiten ass e ganz sensibelen Dossier, zumindest mol fir Mënsche mat enger lénker

Sensibilitéit. Et spillt sech nämlech of am Spannungsverhältnis tëscht der Bekämpfung vu Verbrächen an deem an der Verfassung verankerte Recht op Privatsphär. E stellt déi komplizéiert Fro, wéi vill Biergerrechter mer bereet sinn opzeginn, fir eng méi effikass Bekämpfung vun der Kriminalitéit ze erméiglechen. An dat erfuerdert Fangerspëtzegefäll – an alle Länner, wou sech déi dote Fro stellt.

An ech mengen, keen heibanne wëll Krimineller schützen, zumools net, wann et sech dobäi em schweier Gesetzesverstéiss dréint. Mee et muss een ëmmer de Risiko am Hannerkapp halen, dass ee kéint lues a lues, Schrëtt fir Schrëtt, an en Iwwerwachungsstaat eraschlidderen.

(M. Claude Wiseler reprend la présidence.)

Dat ass mat deem heite Projet de loi net de Fall, well et ass hei legal encadréiert a begrenzt. Mee et ass awer e weidere Schrëtt an déi Richtung. Oder anescht gesot: Et fale weider Barriären, déi d'Biergerinnen a Bierger schützen géint e potenziellen Iwwerwachungsstaat.

2018 – an eng Rëtsch Virriedner sinn drop agaan – huet den deemolege Justizminister Félix Braz dës Iwwerwachungsméiglechkeeten an eis Legislatioun agefouert, awer just wann et em Terrorismus oder em d'Staats-sécherheet gaangen ass, an dës ënnert dem fir eis alleguer schweier ze erdroendem Androck vun den terroristeschen Attacken zu Paräis.

An haut, siwe Joer méi spéit, hu mer eng Regierung, déi seet, dass déi Iwwerwachung an déi ganz intrusiv Métten, déi do kënnen applizéiert ginn am Beräich vun der Terrorismusbekämpfung, esou effikass waren, dass se elo och op d'Kriminalitéit vum Droit commun, wann een dat esou ka soen, sollen ausgedeeent ginn. A wie weess, a siwe Joer kënnt da vläicht eng nei Regierung, déi dës Legislatioun hei esou effikass fënnt, dass se d'Iwwerwachung wäert op sämtlech Gesetzesverstéiss ausdeenen, a siwe Joer duerno féiert dann nach eng nei Regierung d'Iwwerwachung aus reng preventiven Zwecker an. Dir gesitt, et ass eng ganz quokeleg Fro, wou mer hei sinn.

An d'Richtung, déi d'Regierung hei virgëtt – iwwregens net nëmme an deem heiten Dossier – ass fir eis zumindest besuergneserregend. Et geet an d'Richtung vun engem repressive Law-and-Order-Staat. A mir fannen et och schued, dass et doriwwer net méi eng breet Gesellschaftsdebatt ginn ass. Wou si wichteg Avisen, déi dës Debatt hätte kënnen fidderen, zum Beispill vun der Konsultativer Mënschrechtskommission? Déi feelen. An déi feelen dringend an dëser Debatt, fir justement d'Fro vun der Proportionalitéit, op déi ech nach wäert kommen, kënnen ofzeweien.

Här President, de Staatsrot deelt eis Bedenken. En huet déi Bedenken d'ailleurs – an d'Madamm Tanson huet et zu Recht gesot – vill méi heftig 2018 zum Ausdrock bruecht. 2018 hunn och vill Deputéiert d'Bedenke vill méi heftig zum Ausdrock bruecht, wéi dat hei de Fall ass. An de Staatsrot huet et awer och dës Kéier nach eng Kéier bekräftegt. De Staatsrot huet dann och den ursprünglechen Aifer vun der Regierung misse bremsen, well déi wollt am Ufank jo nach vill méi wäit goen. Via Opposition formelle huet de Staatsrot elo zumindest séchergestallt, dass d'Iwwerwachung just op Delikter ausgedeeent gëtt, op déi eng maximal Strof vun zwee Joer oder méi steet.

Mee och dat ass awer problematesch, well dat wäert net verhënnern, dass och, wéi gesot, déi ganz intrusiv Moyenen hei kënnen agesat gi fir d'Petite délinquance, eebe well et jo net begrenzt ass op Delikter, op déi op d'mannst zwee Joer Prisong stinn, mee theoretesch och op Delikter, wou eng Strof vun e puer Deeg bis zwee Joer dropsteet. An do ass

dann awer fir eis de Prinzipp vun der Verhältnisméisssegkeet net méi ginn, déi Proportionalitéit, déi awer, mengen ech, wichteg ass am Ofschätzen dovunner, wat wichteg an néideg Mëttele sinn an der Bekämpfung vu Kriminalitéit an op där anerer Säit dem Schutz vun der Privatsphär.

D'Regierung argumentéiert a seet, si wéilt eis Gesetzgebung just upassen un déi vun eisen Nopeschlänner. Och virdrun ass dat hei ugeklongen. Dat ass awer net just eis sauer opgestouss, mee zumindest och dem Staatsrot, deen drop opmierksam gemaach huet, datt zumindest eent vun eisen dräi Nopeschlänner, nämlech Däitschland, eng ganz restriktiv Reegelung huet, wat d'elektronesch Iwwerwaachung ugeet. A souguer Frankräich, dat zweet vun eisen dräi Nopeschlänner, wat jo ansonsten an deenen dote Froen net onbedéngt als Musterbeispill gëllt, geet hei vill manner wäit wéi dës Regierung, well a Frankräich d'äerfen déi intrusiv Iwwerwaachungsmethode just agesat ginn, wann et sech ëm organiséiert Kriminalitéit handelt – eng Formel, där mir och eventuell eis Zoustëmmung hätte kënne ginn.

An dat ass jo interessant an all den Argumentatioune vum Här Weiler, dee ganz vill iwwer Netzwerker geschwat huet, vun der Madamm Hartmann, déi nottamment iwwer organiséiert Kriminalitéit geschwat huet, och vun der Madamm Lenert: Ëmmer geet et ëm organiséiert Kriminalitéit. Mee wann Der dat wëllt, da schreiw mer dat, da schreift dat dohinner a mer begrenzen et dorobber. Dësen Text mécht dat awer net!

An duerfir, Här President, mengen ech, hutt Dir verstanen: Dësen Text geet eis ze wäit. E schéisst, mengen ech, laanscht d'Zil. An deemend en dat mécht, begëtt e sech op eng, mengen ech, awer fir eis Gesellschaft ganz geféierlech Courbe. Mir wäerten deen heiten Text net matstëmme kënne.

M. David Wagner (déi Lénk) | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Baum. Domat wär d'Lëscht vun den ageschriwwene Riedner ofgeschloss.

An dann hätt d'Regierung d'Wuert. Madamm Justizministeresch.

Prise de position du Gouvernement

Mme Elisabeth Margue, Ministre de la Justice | Merci, Här President. Dës Reform ass eng wichteg Etapp an eise Beméiungen, der Justiz déi néideg Moyenen ze ginn, fir hir Aarbecht effikass ze maachen. Et ass och e weidert Element am Kampf géint déi organiséiert Kriminalitéit an et ass d'Upassung vun onsem Kader un d'Evolution vun der Technologie. An och do ass iwwer e puer Joer ganz vill geschitt.

Wat maache mer? D'Sonorisatioun an d'Erfaassung vun Informatikdaten, déi bis elo just asetzbar ware bei Terrorismus an nationaler Sécherheet, weite mer elo aus op all Crime an eng Rei Delikter. An dës Selektioun, déi hu mer gemaach zesumme mat de Justizautoritéiten, fir ze kucken: Wat sinn dann déi Infraktiounen, déi besonnesch virkomme bei der organiséierter Kriminalitéit?

An dobäi sinn och eng Rei Infraktiounen, wou et eebe grad wichteg ass, kënne iwwer dës Mëttelen ze verfüegen, well et ouni dës Mëttele quasi onméiglech ass, Preuen ze fannen. Mir wëssen, datt besonnesch och an den Drogendelikter WhatsApp ganz wichteg ass, datt iwwer Codewieder kommunizéiert gëtt. Mir wëssen, datt och beim Grooming am Darknet operéiert gëtt an datt mer mussen dës Moyenen hunn, fir kënne un déi néideg Preuen ze kommen.

Déi Lëscht ass entstanen opgrond vun Diskussiounen mat de Justizautoritéiten. Si ass awer och ugepasst

ginn am Laf vun der Prozedur opgrond vun der Diskussioun, déi mer haten an der Chamberskommissioun, an och vun den Avisen. Esou hu mer beim Blanchiment decidéiert, an esou hate mer et och an der Diskussioun zrëckbehalen, eis un deem ze inspiréieren, wat nottamment de Fall ass fir de Parquet européen, genausou wéi mer d'Lëscht vun den Infraktiounen och ugepasst hunn, fir datt eeben net méi Moyene méiglech si wéi bei den Écoute-téléphoniquen. Dat ass ganz wichteg, datt am Fong geholl dee Seuil, deen Dir virdrun genannt hutt, Här Baum, awer respektéiert ass duerch déi Lëscht vun Infraktiounen, esou wéi se am Moment am Text ass.

Wisou ass dat wichteg? Ben, well d'Technik evoluéiert huet. An esou hunn och d'Methode vun de Kriminalen evoluéiert. Déi klassesch Moyene ginn net méi duer, well d'Kommunikatioun eeben einfach net méi iwwer déi klassesch Moyene leeft. Ech mengen, wie vun eis heibanne benotzt nach reegelméissig den Haustelefon? Ech selwer op alle Fall net. An och iwwer WhatsApp telefonéiere mer ëmmer méi. An ech mengen, datt souwuel de Procureur général d'État wéi och seng Virgängerin reegelméissig betount hunn, datt mer dës Moyene brauchen, well déi klassesch Écoute téléphonique, esou wéi mer se agesat hu fréier an déi fréier och en effikassen Outil war, einfach näischt méi bréngt. An déi hunn dat net eréischt gefuerdert, säit dës Regierung do ass. Si hu scho méi laang drop opmierksam gemaach, datt se der Technik hannendrunlafen. An dowéinsten hu se nottamment och nach eng Kéier méi wéi daitlech hei an der Chamberskommissioun ënnerstrach, wéi mer d'Diskussiounen haten iwwer den Drogendesch, dass si dës Moyene brauchen.

An onsen Nopeschlänner gi se och schonn eng Zäitche méi wäit wéi just den Terrorismus an déi national Sécherheet. Mir hunn eis inspiréiert un deenen Texter. Mir hu se net eent zu eent iwwerholl, mee Dir wësst, datt dat zu Lëtzebuerg och net onbedéngt muss sinn, datt mer ëmmer nëmme kopéiere gi bei eis Nopeschlänner. Mee mir probéiere jo awer iergendwéi, eise Justizautoritéite Moyenen ze ginn opgrond vun där krimineller Situatioun, déi si hei zu Lëtzebuerg kennen.

Den zweete Grond, firwat mer dat maachen, ass awer och d'international Kooperatioun, well mer feststellen, datt Lëtzebuerg am Fong geholl e bëssen e Blind Spot ass, well eis Nopeschlänner eeben déi Moyene kënne asetzen. An den Här Weiler, deem ech d'ailleurs Merci soe fir säin exzellente Rapport, deen huet och kloer ënnerstrach, datt déi Daten, déi erfaasst ginn hei zu Lëtzebuerg, net kënne genotzt ginn, well mir déi Moyenen net an eiser Legislatioun virgesinn hunn. An dat, muss ech awer soen, ass an der internationaler Kooperatioun schwierig. Ech mengen, eise Representant vun Eurojust huet dat och ganz kloer an der Kommissioun gesot. Also, et ass méi wéi eng Kéier, datt mer gefrot gi sinn, dat heiten ze maachen.

An da passe mer awer och d'Texter un un d'Moyene vum Europäesche Parquet. Ech mengen, datt et schwéier nozevollzéien ass, datt den Europäesche Parquet hei aner Moyenen huet wéi eisen nationale Parquet an dësem Domän.

Eis Justiz muss sech also upassen. An déi Moosname bleiwen trotz allem awer d'Ausnam. Se si kontrolléiert, se ënnerleien der Zoustëmmung vun Untersuchungsriichter an et muss e konkrete Verdacht op eng Strofdot bestoen.

Jo, se sinn invasiv. Mee och d'Victimme sinn invasive Methoden ausgesat. A mir mussen eis och d'Moyene ginn, fir si ze schützen. An ech hunn, wéi vill vun Iech

heibannen, och d'Vetrauen an d'Justiz, dass se déi esou asetze wäert, wéi et am Text virgesinn ass an och op rasonabel Aart a Weis. Et muss ee souwisou wëssen, datt déi Moyene guer net esou einfach ansetze sinn, soudatt dat schonn e gewëssenen Opwand ass an datt natierlech an engem Dossier d'Elementer och mussen do sinn, fir se kënne anzesetzen.

Op alle Fall interesséieren ech mech och fir de Suivi vun deem Dossier. An ech mengen, et ass richtig, datt mer eis och d'Fro stellen: Wéi vill ass et dann tatsächlech elo benotzt ginn? Do sinn ech ganz bei Iech.

Mee fir mech ass dat heiten op alle Fall déi richtig Balance tëschent der Fräiheet op där enger Säit an der Sécherheet op där anerer Säit.

Ech soen Iech Merci fir de breede Support.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Ministre. Domat wär dann d'Diskussioun zu dësem Projet de loi ofgeschloss.

A mir géingen, wann Der alleguer agelogg sidd, och zur Ofstëmmung iwwer de Projet de loi 8515 kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8515⁹.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8515 et dispense du second vote constitutionnel

Ech maachen d'Ofstëmmen op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. Kënn Der wannechgelift nach Är Procuratioun kuerz nokucken? Da schlëssen ech de Vott of.

D'Resultat vum Vott ass: Jo: 51, Nee: 4, Abstentiuonen: 4. Dësse Projet de loi ass also mat 51 Jo-Stëmme bei 4 Nee-Stëmme ... Ech kréien hei signaléiert, Här Di Bartolomeo, Ären Ecran hätt net fonctionéiert. Dir hutt mat Jo gestëmmt.

(Interruption par M. Mars Di Bartolomeo)

Dësse Projet de loi ass also mat 52 Jo-Stëmme, 4 Nee-Stëmme a 4 Abstentiuonen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer (par Mme Nancy Arendt), Jeff Boonen, Alex Donnersbach (par Mme Stéphanie Weydert), Emile Eicher (par Mme Octavie Modert), Félix Eischen, Paul Galles (par M. Jean-Paul Schaaf), Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen (par M. André Bauler), Patrick Goldschmidt (par M. Gérard Schockmel), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella (par M. Gusty Graas), Lydie Polfer (par Mme Corinne Cahen) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana (par Mme Taina Bofferding), Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten (par Mme Claire Delcourt), Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert (par Mme Liz Braz) et M. Ben Polidori (par M. Franz Fayot) ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig.

Ont voté non : MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Se sont abstenus : Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

An da komme mer zum nächste Punkt vun eisem Ordre du jour vun haut, an dat ass de Projet de loi ...

(Interruptions)

Motion 1

Et ass nach eng Motioun do, jo. Et deet mer leed. Mir hunn nach eng Motioun vun der Madamm Sam Tanson. Madamm Tanson, wëllt Dir elo driwwer schwätzen? Dir schwätzt duerno driwwer. Wie wëllt zu der Madamm Tanson hirer Motioun Stellung huelen? Den Här Weiler, d'Madamm Braz. Här Weiler, fänkt Dir un.

M. Charles Weiler (CSV), rapporteur | Merci, Här President. Jo, d'Ministesch huet et scho gesot, datt de Suivi wichteg ass. Mir sinn eis bewusst, datt et e sensibelen Dossier ass an och eng considerabel Iwwerwachung scho ka sinn, wou de Proportionalitéitsprinzip an och de Suivi judiciaire primordial sinn. Dofir si mir och der Meenung, datt et richtig a wichteg ass, e Suivi ze maachen an dat dann och mat engem Rapport all Joer festzehalen, soudatt ech menger Fraktioun proposéieren, dës Motioun matzestëmmen.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Weiler. D'Madamm Braz.

Mme Liz Braz (LSAP) | Jo, effektiv ass de Vott vun dëser Motioun eis wichteg. Mir hu virdu betount, dass mer e bësse Bauchwéi mat deem Projet hunn. Virun allem d'Evaluation no dräi Joer wier eis wichteg. Mir hunn hei virun zwou Wochen en awer déifgräifende Revirement gestëmmt bei der Applikatioun vum Sursis automatique, ouni dass dovun eng Evaluation gemaach ginn ass. Vu dass dat heite Mesüre sinn, déi extreem wäit ginn, solle mer hei no dräi Joer ganz sécher eng Kéier Konklusiounen zéien, wéi oft se benotzt gi sinn a wéi effikass se herno wierklech waren, fir dass mer dann nach eng Kéier kënnen driwwer diskutéieren, ob een dat doten esou soll bäibehalen oder net. Deementsprechend si mir natierlech ganz en faveur, fir déi Motioun matzestëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Braz. Här Hardy.

M. Dan Hardy (ADR) | Jo, merci fir d'Wuert, Här President. Also mir soe reegelméisseg als ADR, dass mir net wëllen, dass et eng Kéier zu engem Iwwerwachungsstaat kënn, och ëmmer méi. An ech mengen, déi Motioun ass an eisen Ae gutt. Déi Mesür ass och fir eis als ADR kriddeleg. Dat hunn ech och virdrun a menger Ried uklänge gelooss. An dofir droe mir dat hei mat.

Ech soen Iech Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Hardy. Ech gesinn elo am Moment keng aner Wuertmeldung zu dëser Motioun. Da géing ech d'Motioun Nummer 1 vun der Madamm Tanson zum Vott ...

(Interruption par Mme Sam Tanson)

Ok, wann Dir wëllt d'Wuert huelen, kritt Dir et selbstverständlech.

Mme Sam Tanson (déi gréng) | Jo, well ech et wierklech wëll ausdrécklech begrëssen, dass d'Majoritéit hei mat op de Wee geet, fir déi Evaluation ze maachen. Et weist, dass d'Sensibilitéit vun deem Dossier, peu importe den Desaccord vläicht um Detail, um leschten Detail vum Text, awer do ass. An duerfir

fannen ech et gutt, dass mer alljoers dann dee Rapport kréien an dann no dräi Joer eeben och kucken, wat ee mat dem Text mécht, ob een esou weiderfiert oder net.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Tanson.

Vote sur la motion 1

Da maachen ech elo de Vott iwwer d'Motioun Nummer 1 vun der Madamm Tanson op. De Quorum ass erreicht. Vote par procuration. Nach e klengen Effort, da si mer geschwënn esou wäit. Kuckt wannechgelift no, ob Der all Är Procuratioun matgeholl hutt. Voilà, dat wär gemaach. Da schléissen ech de Vott of.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmmen, also keng Nee-Stëmm a keng Abstentioun. Dës Motioun ass also mat 60 Jo-Stëmmen à l'unanimité ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer (par Mme Nancy Arendt), Jeff Boonen, Alex Donnersbach (par M. Laurent Mosar), Emile Eicher (par Mme Stéphanie Weydert), Félix Eischen, Paul Galles (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par M. André Bauler), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Guy Arendt) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana (par Mme Taina Bofferding), Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten (par M. Georges Engel), Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert (par M. Ben Polidori) et M. Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

3. 8603 – Projet de loi portant modification des articles 359 et 368-1 du Code civil

An da géinge mer awer bei den nächste Punkt vun eisem Ordre du jour vun haut de Mëtte kommen. Dat ass de Projet de loi 8603, d'Redresséiere vu verschiddenen Erreurs matérielles an den Artikelen 359 an 368-1 vum Code civil. Ech erënnere drun, datt et e Riedemodell „avec rapport et sans débat“ ass. An deemno huet de Rapporteur fënnf Minutten – maximum.

Rapport de la Commission de la Justice

M. Charles Weiler (CSV), rapporteur | Merci, Här President. Léif alleguer, mir hunn am Abrëll vun dësem Joer e ganz wichtege Projet hei am Haus gestëmmt. Dat war d'Reform vum Adoptionsrecht, eng Reform, déi der Entwécklung vun eiser Gesellschaft an och dem Familljemodell, wéi en haut a senger Diversitéit besteet, Rechnung dréit. Dee war richtig a wichteg, dee Projet.

Et hu sech allerdéngs an deem Text zwou kleng Erreur-matérielles ageschlach, déi och kengem vun all deene Juristen, déi heibanne sëtzen, dont le rapporteur, opgefall sinn. Dat soll net virkommen, et kann awer mol virkommen. Dofir redresséiere mer dat elo.

Betraff sinn d'Artikelen 359 an 368-1 vum Code civil. Bon, bei deenen Artikelen, déi d'Reegelung vun den Nimm bei der Adoption simple a plénière reegelen, ass aktuell vun der „adoption par une personne mariée de l'enfant de son conjoint, partenaire ou concubin“ rieds. Or, eng bestuete Persoun kann net gläichzäiteg Partner an/oder de Concubin vun enger anerer Persoun am Sënn vum Code civil sinn.

(Interruption par M. Claude Haagen et hilarité)

Nee, dat geet net, Här Haagen. Ech kann Iech awer herno nach eng Kéier den Detail ginn.

Et geet also just drëms, dës Inkohärenz ze sträichen, andeems an den zwou betraffenen Dispositiounen dat Wuert „mariée“ da gestrach gëtt.

D'Reegelen iwwer den Numm vum adoptéierte Kand, esou wéi se och am Kader vun der Reform beschloss gi sinn, bleiwen inhaltlech onverännert. Voilà, vill méi ass et net, mee et ass wichteg, datt mer den Text upassen.

Ech wëll och de Memberen aus der Justizkommission e grouse Merci soen, dass mer dësen Text op eng ganz séier, einfach an och pragmatesch Aart a Weis konnte finaliséieren an och hei an d'Chamber bréngen. Merci dofir.

M. Claude Wiseler, Président | Ech soen dem Rapporteur Merci fir säi schrëftlechen a säi mëndleche Rapport.

An da géinge mer direkt zu der Ofstëmmung iwwer de Projet de loi 8603 kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8603².

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8603 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt un. De Quorum ass erreicht. Vote par procuration. Probéiert nach eng Kéier, d'Procuratiounen ze kucken, wannechgelift. Da schléissen ech de Vott of.

D'Resultat vum Vott ass: 59 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm, keng Abstentioun. Dëse Projet de loi ass also mat 59 Jo-Stëmmen eestëmmegeg ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt, MM. Maurice Bauer (par M. Laurent Mosar), Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher (par Mme Octavie Modert), Félix Eischen, Paul Galles (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler, Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen (par M. Gusty Graas), Patrick Goldschmidt (par M. André Bauler), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Guy Arendt) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana (par M. Ben Polidori), Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten (par M. Georges Engel), Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen et Ben Polidori ;

MM. Dan Hardy, Fred Keup, Michel Lemaire, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;